

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20204 - El Món Mediterrani en l'Edat Contemporània
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	J
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	20204 - El Món Mediterrani en l'Edat Contemporània
Crèdits	1,68 de presencials (42 hores) 4,32 de no presencials (108 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 2S
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Pere Salas Vives pere.salas@uib.es	15:00	16:00	Dimecres	07/02/2018	06/06/2018	AC 09

Contextualització

L'assignatura *El Món Mediterrani en l'Edat Contemporània* té com a objectiu general l'estudi de l'evolució política, econòmica, cultural i demogràfica a l'àrea de la mediterrània des de l'època de la Revolució francesa fins a l'actualitat.

L'objecte d'estudi de l'assignatura va més enllà del que és una entitat política –un Estat, per exemple- i no té pretensions d'universalitat per bé que vol posar de relleu la importància global del que ha succeït en aquest espai. Màxim pel que fa a les Illes Balears, que serien incomprensibles sense la seva situació geogràfica i històrica plenament mediterrànies.

Efectivament, la mediterrània ha estat el bressol de civilitzacions cabdals per a la història de la humanitat. Egipte, Fenícia, Grècia, Roma... Igualment ha estat una zona de contacte comercial i cultural entre els diferents pobles i ciutats que el formen. Tanmateix, això no ha suposat el sorgiment de cap unitat política des de la caiguda de l'imperi Romà i tampoc una sola cultura. Més aviat el contrari. A partir del segle VI el mediterrani s'ha caracteritzat per la confrontació entre l'Europa cristiana (nord i occidental) i el món islàmic (sud i oriental), primer dominat pels àrabs i després per l'imperi Otomà. Paulatinament, els països d'ambdues riberes s'han anat separant encara que mai han deixat de compartir homes, bens i problemàtiques. El mediterrani és abans que res un mar. Una mar entre muntanyes com deia Pierre Deffontaines, però mar a fi de comptes que tradicionalment ha forçat la comunicació entre tots els subjectes que li han donat forma, és a dir els homes i dones que l'han poblat. Per això Lucien Febvre destacava que el Mediterrani són les rutes i les rutes són línies que tenen nodes... ports, castells, pobles, ciutats... Ara bé, aquesta realitat ha suposat tant un zona d'entrecreuament cultural com de conflicte, un espai d'intercanvi com una veritable frontera entre occident i orient / nord i sud.

En la contemporaneïtat el món mediterrani es producte d'aquest passat, però pren característiques pròpies, exclusives d'aquesta època. En primer terme, sense deixar de ser un espai abocat als contactes, cada cop més ha estat una zona de dominació imperial externa. Fins el 1945 són les potències europees del nord, especialment França i Regne Unit, qui exerceixen el domini; mentre que a partir d'aquesta data seran substituïdes en bona mesura pels EE UU. Alhora, el mediterrani demostra la seva importància como zona trànsit. La importància del control del canal de Suèz o les rutes migratòries actuals en són proves fefaents.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20204 - El Món Mediterrani en l'Edat Contemporània
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	J
Idioma	Català

Aquesta nova situació de domini, desenvolupada al llarg de tota la contemporaneïtat, però accelerada durant la guerra freda i el temps present, ha anat acompanyada d'un augment de la divergència política i socioeconòmica entre el mediterrani europeu i l'africà-asiàtic. Així, mentre en el primer, en el qual hem d'incloure les Illes Balears, el desenvolupament del capitalisme ha anat acompanyat de processos de modernització –que no sempre inclouen la industrialització i manco la democràcia- en el segon han imperat formes de vida més tradicionals i economies manco desenvolupades, amb règims polítics autocràtics, per bé que el feixisme es va inventar al nord i no al sud. Això ha suposat diferències en el grau de llibertat, en el concepte de ciutadania, en el nivell de vida, en el comportament demogràfic i en les expectatives de la població.

Com afirma David Abulafia, avui estam davant un mediterrani més disgregat que no unit. Amb problemàtiques noves producte de la darrera globalització i de l'agreuament dels conflictes, especialment a l'Orient Pròxim, però que tenen el seu origen de fons en la divergència apuntada. Tanmateix, des del 1995 amb la conferència de Barcelona sembla que la UE ha intentat revertir la situació, tot i que a hores d'ara amb minsos resultats. Així és de destacar el contrast entre la crisi dels refugiats actual amb l'auge sense precedents de l'economia turística al mediterrani europeu, amb unes Illes Balears pioneres i referents actuals.

En definitiva, el món mediterrani és la terra organitzada en països, però també és la història d'un mar que els uneix tant com els separa.

Requisits

Essencials

Els habituals per als estudis universitaris

Competències

Específiques

- * CE 12 - Valorar de forma crítica les diferents realitats socials actuals i del passat a partir de la consciència de pluriculturalitat, de desenvolupament dels drets humans, dels principis democràtics, de la igualtat entre dones i homes, de la solidaritat, protecció al medi ambient i de la cultura de la pau i accesibilitat universal de les persones amb discapacitat..

Genèriques

- * CG 2 - Comprendre, utilitzar i ser capaç d'explicar el llenguatge propi de la història, així com l'específic de cada un dels grans períodes en què es divideix..
- * CB-3- Que els estudiants apleguin i interpretin dades rellevants dins de l'àrea d'Història per poder emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants de caire social, científic o ètic (Bàsica)..
- * CB-4 - Que els estudiants trametin informació, idees, problemes i solucions de l'àmbit de la història a un públic tant especialitzat com no especialitzat (Bàsica)..
- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20204 - El Món Mediterrani en l'Edat Contemporània
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	J
Idioma	Català

Bàsiques

* Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

1. L'objecte d'Estudi. Aspectes metodològics i conceptuals
 - 1.1.. Què entenem per món mediterrani'
 - 1.2.. Geografia i història: llarga i curta durada
 - 1.3.. Enfocaments i criteris historiogràfics
- 2.. El mediterrani sota els imperis europeus: 1789-1914
 - 2.1.. Creació dels Estat-nació europeus i política imperial (1789-1830)
 - 2.2.. El procés colonitzador europeu (1830-1914)
- 3.. Desenvolupament del capitalisme i inicis de la gran divergència (1800-1914)
 - 3.1.. Dret a la propietat i agricultura comercial: diferències nord-Sud
 - 3.2.. Industrialització (relativa) dels països del sud d'Europa
 - 3.3.. El mare nostrum altre cop: vaixell de vapor i domini comercial del nord
 - 3.4.. Inicis de la Transició demogràfica a l'Europa mediterrània i manteniment de l'antic règim als països islàmics
 - 3.5.. Epidemiologia i alterització
- 4.. La substitució de les potències europees i guerra freda. 1914-1989/1995
 - 4.1.. De l'Imperi Otomà a l'Estat turc: Atatürk i el kemalisme
 - 4.2.. Feixisme al nord i colònies al sud
 - 4.3.. Les disputes pel control del mar durant les dues guerres mundials
 - 4.4.. Guerra Freda i supremacia Nord americana
 - 4.5.. El procés descolonitzador
 - 4.6.. Els germans musulmans i el sorgiment de l'islamisme
 - 4.7.. Cronificació de la inestabilitat a l'Orient pròxim i de l'autoritarisme als països àrabs
- 5.. Desenvolupament i dependència (1914-2000)
 - 5.1.. Divergències demogràfiques
 - 5.2.. Creixement econòmic: industrialització i terciarització a la ribera nord
 - 5.3.. Endarreriment i dependència econòmica del sud
- 6.. El temps present (2000-2017). Nous reptes, velles problemàtiques'
 - 6.1.. La disgregació de la mediterrània en un món globalitzat
 - 6.2.. La mediterrània com una zona de trànsit
 - 6.3.. Els intents (relatius) de revertir la situació
 - 6.4.. La crisi dels refugiats de la guerra de Síria: el fracàs d'una política mediterrània comuna

6.5.. Creixement i reptes ecològics

Metodologia docent

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposició Continguts	Grup gran (G)	Les classes teòriques tenen com a principal objectiu oferir els trets bàsics dels continguts teòrics i metodològics de l'assignatura. Formalment, l'exposició del professor es complementarà amb suports audiovisuals i, si escau, amb l'aportació puntual dels alumnes, especialment relacionades amb els seus treballs bibliogràfics. En tot cas sempre s'incentivarà la participació de l'alumnat a fi de que la classe perdi bona part del seu sentit unidireccional professor-alumne.	26
Seminaris i tallers	Comentaris i debats	Grup mitjà (M)	Comentari de textos, fotografies, audiovisuals, gràfiques i taules estadístiques prèviament proporcionats pel professor mitjançant el campus extens i preparades a casa pels alumnes. Els criteris per realitzar aquests comentaris seran proporcionats pel professors. En principi s'hauran de valorar criteris interns i externs, com són ara l'autoria, context històric de realització, aspectes formals i tipològics, valoració històrica el objecte i conseqüències, Tallers de simulació al voltant de determinats temes partint complexos entre grups d'alumnes, amb la finalitat de fomentar el treball en grup i col·laboratiu. Estat de la qüestió i exposició parcial de determinats treballs bibliogràfics. En totes aquestes activitats es valorarà: la preparació prèvia dels alumnes dels comentaris a realitzar i la seva participació crítica en els debats. Totes aquestes activitats tenen l'objectiu de complementar i aprofundir els continguts teòrics de l'assignatura, però alhora de fomentar el sentit crític de l'alumne i l'hauran d'iniciar en la crítica de fonts escrites, visuals, estadístiques i audiovisuals.	13
Avaluació	Examen	Grup gran (G)	Avaluar mitjançant un examen escrit el nivell de coneixements assolits per l'alumne. La prova constarà d'una part teòrica i una part pràctica. La primera serà un tema a desenvolupar elegit per sorteig. La segona constarà de tres comentaris (un text, una imatge i una gràfica o taula estadística	3

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20204 - El Món Mediterrani en l'Estat Contemporània
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	J
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Participació a Jornades i cicles de cinema	Jornades de Història contemporània a celebrar el mes d'abril Cicle de cinema històric a celebrar el mes de març Jornades Constitució-Transició i Estat de les autonomies Conferències i cicle de cinema sobre la revolució russa mes de novembre. Complementar els continguts de les classes teòriques mitjançant l'aprenentatge de tècniques narratives diferents a les escrites i l'aportació de continguts afins. S'han de visionar les pel·lícules, realitzar una memòria i un recull d'informació sobre les mateixes. Aquesta activitat ha de formar part de la carpeta didàctica	8
Estudi i treball autònom individual	Participació campus extens	Seguiment de les intervencions de cada alumne a les tutories personalitzades per tractar temes relatives als continguts de l'assignatura, a les pràctiques i als treballs	5
Estudi i treball autònom individual	Preparació examen	Estudi dels continguts teòrics i preparació de la prova final	42
Estudi i treball autònom individual	Preparació seminaris i tallers classes pràctiques	Es tracta de preparar, abans de classe, els documents o activitats a comentar a les pràctiques. Aquesta activitat ha de formar part de la carpeta didàctica	14
Estudi i treball autònom individual o en grup	Treball de curs	Desenvolupar un estudi de caràcter monogràfic relacionat amb un tema genèric proporcionat pel professor i relacionat amb els continguts de l'assignatura. Les fonts utilitzades seran bàsicament secundàries, encara que també serà possible la utilització de premsa i de recursos orals.	39

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Comentaris i debats

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Proves orals (recuperable)
Descripció	Comentari de textos, fotografies, audiovisuals, gràfiques i taules estadístiques prèviament proporcionats pel professor mitjançant el campus extens i preparades a casa pels alumnes. Els criteris per realitzar aquests comentaris seran proporcionats pel professors. En principi s'hauran de valorar criteris interns i externs, com són ara l'autoria, context històric de realització, aspectes formals i tipològics, valoració històrica el objecte i conseqüències, Tallers de simulació al voltant de determinats temes partint complexos entre grups d'alumnes, amb la finalitat de fomentar el treball en grup i col·laboratiu. Estat de la qüestió i exposició parcial de determinats treballs bibliogràfics. En totes aquestes activitats es valorarà: la preparació prèvia dels alumnes dels comentaris a realitzar i la seva participació crítica en els debats. Totes aquestes activitats tenen l'objectiu

5 / 8

Data de publicació: 01/07/2017

Abans d'imprimir aquest document, pensa bé si és necessari fer-ho. El medi ambient és cosa de tothom.

©2016 Universitat de les Illes Balears. Cra. de Valldemossa, km 7.5. Palma (Illes Balears). Tel.: +34 - 971 17 30 00. E-07122. CIF: Q0718001A

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20204 - El Món Mediterrani en l'Edat Contemporània
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	J
Idioma	Català

de complementar i aprofundir els continguts teòrics de l'assignatura, però alhora de fomentar el sentit crític de l'alumne i l'hauran d'iniciar en la crítica de fonts escrites, visuals, estadístiques i audiovisuals.

Criteris d'avaluació Assistència a classe, preparació dels treballs a comentar, intervencions amb criteri fonamentat als debats.

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Examen

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Avaluar mitjançant un examen escrit el nivell de coneixements assolits per l'alumne. La prova constarà d'una part teòrica i una part pràctica. La primera serà un tema a desenvolupar elegit per sorteig. La segona constarà de tres comentaris (un text, una imatge i una gràfica o taula estadística)
Criteris d'avaluació	Avaluar un examen escrit que consta d'una part teòrica (50 %) i d'una part pràctica (50 %) que conté comentaris de text, de gràfics i d'imatges.

Percentatge de la qualificació final: 45% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 4.1

Percentatge de la qualificació final: 45% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 4.1

Participació a Jornades i cicles de cinema

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (recuperable)
Descripció	Jornades de Història contemporània a celebrar el mes d'abril Cicle de cinema històric a celebrar el mes de març Jornades Constitució-Transició i Estat de les autonomies Conferències i cicle de cinema sobre la revolució russa mes de novembre. Complementar els continguts de les classes teòriques mitjançant l'aprenentatge de tècniques narratives diferents a les escrites i l'aportació de continguts afins. S'han de visionar les pel·lícules, realitzar una memòria i un recull d'informació sobre les mateixes. Aquesta activitat ha de formar part de la carpeta didàctica
Criteris d'avaluació	Participació a les Jornades i cicles de cinema relacionats amb la matèria (Jornades d'Història Contemporània del mes d'Abril, Cicle de cinema històrica del mes de març...)

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari B

Participació campus extens

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Altres procediments (recuperable)
Descripció	Seguiment de les intervencions de cada alumne a les tutories personalitzades per tractar temes relatives als continguts de l'assignatura, a les pràctiques i als treballs
Criteris d'avaluació	Control i valoració de les participacions als tutories personalitzades del campus extens i als fòrums establerts

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari B

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20204 - El Món Mediterrani en l'Edat Contemporània
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	J
Idioma	Català

Treball de curs

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Desenvolupar un estudi de caràcter monogràfic relacionat amb un tema genèric proporcionat pel professor i relacionat amb els continguts de l'assignatura. Les fonts utilitzades seran bàsicament secundàries, encara que també serà possible la utilització de premsa i de recursos orals.
Criteris d'avaluació	Realització del treball segons el projecte aprovat prèviament; seguiment dels aspectes formals (bibliografia, referències i citacions, extensió...) originalitat del treball, resultats de la investigació i relació amb les hipòtesis formulades

Percentatge de la qualificació final: 35% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 4.5

Percentatge de la qualificació final: 35% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 4.5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

- ABULAFIA, D. (2013): El gran mar. Una historia humana del Mediterráneo, Barcelona, Crítica.
- BAYLY, C. A. (2010): El nacimiento del mundo moderno 1780-1914. Conexiones y comparaciones globales, Madrid, Siglo veintiuno.
- BENEYTO, J. M., ARGEREY, P. i SORROZA, A., Eds. (2010): La apuesta por el Mediterráneo. Un reto para el siglo XXI, Madrid, Instituto Universitario de Estudios Europeos.
- BENIGNO, F. (2013): Las palabras del tiempo. Un ideario para pensar históricamente, Madrid, Cátedra.
- MANERA ERBINA, C. i GARAU, J., Eds. (2010): Insularidad en el Mediterráneo : retos económicos y ambientales = Insularity in the Mediterranean : economic and environmental challenges, Madrid, Pirámide - Centre Balears Europa,.
- MARIMON RIUTORT, A. (2013): "El sur también existe. Las relaciones migratorias entre las islas Baleares y la Argelia francesa (1830-1962)" a Pasado y memoria núm. 12, pp. 55-77.
- MOLL BLANES, I., Ed. (1990): La mediterrània. Antropologia i història, Palma de Mallorca, Institut d'Estudis Balearics.
- NAÏR, S., Ed. (2008): El mediterráneo y la democracia, Barcelona, Galaxia Gutenberg.
- NOUSCHI, A. (2008): El mediterráneo en el siglo XX, Granada, Universidad de Granada.
- ROGAN, E. (2011): Los árabes: del imperio otomano a la actualidad, Barcelona, Crítica.
- ROSSELLÓ VERGER, V. M. (1990): "La mediterrània dels geògrafs: a la recerca de connotacions explícites" a La Mediterrània. Antropologia i història, I. Moll Blanes, Palma de Mallorca, Institut d'Estudis Balearics, pp. 105-119
- TERRADES SABORIT, I. (1990): "Les runes a l'entorn de la Mediterrània: una reflexió sobre les idees de prosperitat i decadència de les nacions i dels imperis" a La Mediterrània. Antropologia i Història, I. Moll Blanes, Palma de Mallorca, Institut d'Estudis Balearics, pp. 9-21.

Bibliografia complementària

- FRADERA, J. M. (2015): *La nación imperial. Derechos, representación y ciudadanía en los imperios de Gran Bretaña, Francia, España y Estados Unidos (1750-1918)*, Barcelona, Edhasa.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20204 - El Món Mediterrani en l'Edat Contemporània
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	J
Idioma	Català

MARTÍN MUÑOZ, G. (2013): "Las revoluciones árabes y el fin de la era poscolonial"
a *Ayer* núm. 91, pp. 257-271.

PRASHAD, V. (2012): *Las naciones oscuras. Una historia del Tercer Mundo*,
Badalona, Península.

Altres recursos

Recursos a internet

Fundació Euro-àrab d'Alts Estudis creada en 1995 a Granada

Grup d'Estudis i Recerques del Mediterrani (GEIM) de la Universitat de Granada

Institut Europeu de la Mediterrània (IEMED a Barcelona

Observatori de Polítiques Mediterrànies de l'Institut d'Estudis Europeus de la Universitat Autònoma de Barcelona

Revista Quaderns de la Mediterrània

Quaderns del Mediterrani

Fundació CIDOB

Arab Reform Initiative

